सुप्रीम कोर्ट रिपोर्ट्स [२०२१] ९ एस सी आर पान क्रमांक ३०७ ते ३१६

2021-9-SCR-307

इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद

महाराष्ट्र सरकार

विरुद्ध

पंकज जग्शी गांगर

(फौजदारी अपील क्रमांक-१४९३/२०२१)

०३ डिसेंबर २०२१

[न्यायमूर्ती श्री.एम. आर. शाह आणि न्यायमूर्ती. संजीव खन्ना.]

दंड संहिता, १८६० - कलम ३८४,३८६,३८७ सह कलम ३४ - महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण अधिनियम, १९९९ - कलम २३ (१) (अ) व कलम २१ (४) - फिर्यादी प्रकरण असे आहे की, एका आंतरराष्ट्रीय गुंडाने संघटित गुन्हा केल्याचे व वेळोवेळी उत्तरवादी अशा संघटित गुन्हेगारी टोळी व इतर टोळ्यांना रक्कम देत असल्याचे आणि ते ही रक्कम इतर सदस्यांना देऊन त्यांची मदत घेतली असल्याचे निदर्शनास आले आणि असेही आढळले की, उत्तरवादी मटका व्यवसाय चालवत होता - तपासानंतर आयपीसीच्या तरतुदीनुसार तसेच महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण अधिनियम, १९९९ (मोक्का) अंतर्गत आरोपपत्र सादर केले गेले - उत्तरवादी-आरोपीने विशेष न्यायाधीशांसमोर जामीन अर्ज दाखल केला , जो फेटाळण्यात आला - उच्च न्यायालयाचे एकल न्यायाधीशदेखील उत्तरवादीला कोणताही दिलासा देण्यास इच्छुक नव्हते आणि म्हणून अर्ज काढून घेण्यात आला – त्यानंतर आरोपींनी

उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठासमोर रिट याचिका दाखल केली आणि मोक्काचे कलम २३ (१) (अ) आणि कलम २१ (४) रद्द करण्याची मागणी केली, कारण या तरतुदी घटनाबाह्य आणि घटनेच्या अनुच्छेद १४ आणि २१ चे उल्लंघन करणारे आहेत - उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने असे निरीक्षण नोंदवले की, अतिरिक्त पोलिस आयुक्तांनी मोक्काच्या तरतुदींच्या आवाहनास मान्यता देण्याचा दिलेला आदेश मनोपयोजन न करता दिलेला आहे आणि उत्तरवादीची जामिनावर मुक्तता करून त्याला अंतरिम दिलासा दिला - अपिलावर मत मांडले : उच्च न्यायालयाने आरोपींवरील आरोपांचे गांभीर्य अजिबात विचारात घेतलेले नाही - चौकशीनंतर उत्तरवादी आरोपी मटका व्यवसाय चालवत असल्याचे निष्पन्न झाले; आंतरराष्ट्रीय गुंड आणि त्याच्या टोळ्यांना निधी पुरवत आहे; आरोपी शस्त्रे, माहिती खरेदीच्या खर्चासाठी निधीची व्यवस्था करीत आहे आणि तो संघटित गुन्हेगारी टोळीचा सक्रिय सदस्य आहे - उच्च न्यायालयाने आयपीसी अंतर्गत दाखल इतर गुन्ह्यांसंदर्भातील आरोपांचा विचार केलेला नाही- उच्च न्यायालयाने अंतरिम दिलासा टप्प्यावर मोक्का अंतर्गत गुन्ह्यासाठी आरोपीची निर्दोष मुक्तता केली आणि अंतरिम टप्प्यात उत्तरवादीला मोक्कामधून मुक्त करण्याचा अंतिम दिलासा दिला, जो पूर्णपणे अमान्य आहे - याला आरोपीद्वारे जाणून-बुजून आपल्यासारख्या न्याय निर्णय मिळवण्यासाठी ठराविक न्यायालयाची निवड करणे असे म्हणता येईल जे अत्यंत चुकीचे आहे आणि ज्याला मान्यता देता येणार नाही - म्हणून, उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने पारित केलेला आक्षेपार्ह आदेश रद्द बातल ठरवून रद्द केला जातो - उत्तरवादी आरोपींना शरण येण्याचे आणि खटल्याला सामोरे जाण्याचे निर्देश दिले.

अपील मंजूर करत न्यायालयाने अधिनिर्णित केले की:

१. सुरुवातीला, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की उत्तरवादी - आरोपींवरील आरोप अत्यंत गंभीर स्वरूपाचे आहेत म्हणजेच आयपीसीच्या कलम ३८४,३८६, ३८७ सह कलम ३४ अन्वये गुन्हे आहेत. अभिलेखावरील सामग्रीचा विचार करता तपास यंत्रणेने महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा १९९९ (मोक्का) मधील तरतुदींना आव्हानीत केले आहे. चौकशीनंतर आरोपींविरोधात आयपीसी तसेच मोक्का अंतर्गत गुन्ह्यांसाठी दोषारोपपत्र दाखल करण्यात आले आहे. या आक्षेपार्ह आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आरोपींची जामिनावर सुटका केली आहे, तीही अंतरिम दिलासा देऊन. या न्यायालयाने संबंधित निर्णयांद्वारे घालून दिलेल्या कायद्यानुसार, खंडपीठाने अंतरिम दिलासा देऊन आरोपीची जामिनावर मुक्तता करायला नको होती.[मेसर्स निहारिका इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार आणि इतर (फौजदारी अपील क्रमांक ३३०/२०२१ या प्रकरणा तील या न्यायालयाचा दिनांक-१३/०४/२०२१ रोजीचा न्यायनिर्णय पहा). [परिच्छेद ९] [३१४-ई-एच]

२.हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की आरोपींची जामिनावर तेही अंतरिम दिलासा देऊन मुक्तता करताना उच्च न्यायालयाने आरोपींवर आरोप केलेल्या गुन्ह्यांचे गांभीर्य अजिबात विचारात घेतलेले नाही.

चौकशीनंतर असे निदर्शनास आले की उत्तरवादी- आरोपी हा मटक्याचा व्यवसाय चालवायचा; आंतरराष्ट्रीय गुंड आणि त्यांच्या टोळ्यांना निधी पुरवायचा; आरोपी शस्त्रे, माहिती खरेदीच्या खर्चासाठी निधीची व्यवस्था करायचा आणि तो संघटित गुन्हेगारी टोळीचा सक्रिय सदस्य आहे. अभिलेखावर कोणताही पुरावा नसल्यामुळे मोक्काच्या तरतुदी लागू करण्याची परवानगी देणे कायद्याने चुकीचे असल्याचे निरीक्षण उच्च न्यायालयाने या आक्षेपार्ह आदेशाद्वारे नोंदविले

आहे. म्हणून उच्च न्यायालयाने देखील आयपीसी अंतर्गत इतर गुन्ह्यांच्या संदर्भातील आरोपांचा विचार केलेला नाही. अंतरिम दिलासा देण्याच्या टप्प्यावर मोक्काच्या तरतुदींनुसार खटला चालविण्याच्या/ आवाहनाच्या मंजुरीबाबतचे असे असे निरीक्षण देखील अन्यायकारक नव्हते. उच्च न्यायालयाने अक्षरशः अंतरिम दिलासा देण्याच्या टप्प्यावर मोक्का अंतर्गत गुन्ह्यासाठी आरोपींची निर्दोष मुक्तता केली आहे आणि अंतरिम दिलासा देण्याच्या टप्प्यात उत्तरवादीला मोक्कामधून दोषमुक्त करण्याचा अंतिम दिलासा दिला आहे, जो पूर्णपणे अमान्य आहे. [परिच्छेद ९.१] [३१४-एच; ३१५-ए-सी]

३. हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की, सविस्तर न्यायनिर्णय व आदेशाद्वारे विशेष न्यायाधीश/मोक्का यांनी आरोपीची जामिनावर मुक्तता करण्यास नकार दिला. त्यास आरोपींनी उच्च न्यायालयात आव्हान दिले. आरोपीच्या जामीन अर्जावर एकल न्यायाधीशांसमोर सुनावणी झाली. विद्वान एकल न्यायाधीश आरोपीची जामिनावर मुक्तता करण्यास तयार नव्हते आणि म्हणून आरोपींनी जमीन अर्ज काढून घेतला आणि त्यानंतर मोक्काच्या नियमांना आव्हान देण्याच्या बहाण्याखाली उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठासमोर रिट याचिका दाखल करण्यास प्राधान्य दिले आणि वरील बाबी लक्षात न घेता उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आरोपी विद्वान एकल न्यायाधीशांसमोर येऊ शकला नाही आणि त्याने जामीन अर्ज काढून घेतला तरीही आरोपींची जामिनावर मुक्तता केली आहे तीही अंतरिम दिलासा देऊन. वरील प्रकाराला आरोपीने जाणून बुजून आपल्यासारखा न्याय निर्णय मिळवण्यासाठी ठराविक न्यायालयाची निवड करणे आहे असे म्हणता येईल जे अत्यंत चुकीचे आहे आणि ज्याला मान्यता देता येणार नाही. या आधारावरही आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्याचा अधिकार

नाही आणि आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्याचा उच्च न्यायालयाने दिलेला आक्षेपार्ह आदेश रद्द बातल ठरवून रद्द करण्यात येतो. [परिच्छेद ९.२] [३१५-डी-एफ]

मेसर्स निहारिका इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार आणि इतर (फौजदारी अपील क्रमांक ३३०/२०२१ मधील दिनांक-१३/०४/२०२१ रोजीचा न्यायनिर्णय)] - संदर्भित.

फौजदारी अपील अधिकार क्षेत्र : फौजदारी अपील क्रमांक-१४९३/२०२१

फौजदारी रिट याचिका क्रमांक ४६३९/२०१८मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २९.०१.२०१९ च्या न्यायनिर्णय व आदेशावरून.

श्री.सचिन पाटील, श्री.राहुल चिटणीस, श्री.आदित्य पांडे, जीओ जोसेफ,

अपीलकर्त्याचे वकिल.

श्री.सिद्धार्थ दवे, वरिष्ठ वकिल श्री.आदित्य वर्मा, सुश्री प्रियंवदा मिश्रा, श्री.आदित्य सिंह, उत्तरवादीचे वकिल.

न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्यायमूर्ती श्री. एम आर शहा यांनी दिला.

१. उच्च न्यायालयाच्या मुंबई खंडपीठाने फौजदारी रिट याचिका क्रमांक ४६३९/२०१९ मध्ये दिनांक- २९.०१.२०१९ रोजी महाराष्ट्र राज्यातील कासार वडवली पोलीस स्टेशन मधील गुन्हा रजिस्टर क्रमांक-१-१९०/२०१७ मधून उद्भवलेल्या विशेष एम सी ओ सी क्रमांक-२५/२०१७ मध्ये खंडपीठाने उत्तर वादीला अंतरिम दिलासा देऊन जामिनावर मुक्त करण्याचे निर्देश दिले - या आदेशाने व्यथित आणि असमाधानी झाल्याने महाराष्ट्र शासनाने सध्याच्या अपीलास प्राधान्य दिले आहे.

२. सुरवातीला हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की, सध्याचे आरोपीद्वारे जाणून-बुजून आपल्यासारखा न्याय निर्णय मिळवण्यासाठी ठराविक न्यायालयाची निवड करण्याचे ज्वलंत उदाहरण आहे ज्याला मान्यता देता येणार नाही. वस्तुस्थिती स्वत:च स्वतःबद्दल सांगते, जी खालीलप्रमाणे :-

२.१ इक्बाल इब्राहिम कासकर, इसरार जमील सय्यद आणि मुमताज एजाज शेख @ राजू या तीन आरोपींविरुद्ध भादंविकलम ३८४, ३८६, ३८७ आणि कलम ३४ अन्वये सीआर क्रमांक- १-१९०/२०१७ प्रमाणे एफआयआर दाखल करण्यात आला. फिर्यादी पक्षाच्या वतीने या खटल्याची सविस्तर सुनावणी व विचार ठाणे येथील विशेष न्यायाधीश(एमसीओसी) यांनी एम सी ओ सी क्रमांक-२४/२०१७ मधील निशाण क्रमांक-१५ वरील आपल्या दिनांक-२६.०३.२०१८ रोजीच्या आदेशात केला आहे. ज्याद्वारे विद्वान विशेष न्यायाधीशांनी उत्तरवादीने जामिनासाठी दाखल केलेला अर्ज फेटाळून लावला आणि म्हणूनच त्याची पुनरावृत्ती होत नाही. मात्र, तपासादरम्यान आंतरराष्ट्रीय गुंड शकील बाबू मोहिद्दीन शेख उर्फ छोटा शकील उर्फ सी.एस. याने संघटित गुन्हेगारी केल्याचे निष्पन्न झाले आणि इक्बाल इब्राहिम कासकर उर्फ इक्बाल हसन शेख इब्राहीम हे उत्तरवादी वेळोवेळी अशा संघटित गुन्हेगारी टोळी व इतर टोळ्यांना ही रक्कम देत असून त्यांना रक्कम देऊन इतर सदस्यांची मदत घेण्यासाठी ते या रकमेचा वापर करीत असल्याचे निदर्शनास आले व उत्तरवादी बोरीवली मुंबई येथे महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायद्यातील (मोक्का) च्या तरतुदी लागू होण्याच्या पूर्वपरवानगी नंतर मटका व्यवसाय चालवत असल्याचेही निदर्शनास आले. तपासाअंती आयपीसीच्या तरतुदी तसेच मोक्का अंतर्गत आरोपपत्र सादर करण्यात आले. यातील उत्तरवादी - आरोपीने

विद्वान विशेष न्यायाधीशांसमोर जामीन अर्ज दाखल केला. सविस्तर व तर्कशुद्ध न्यायनिर्णय व आदेशाद्वारे आणि आरोप पत्राचा भाग असलेल्या फिर्यादी पक्षाच्या विधानांचा विचार करून विद्वान विशेष न्यायाधीशांनी दिनांक-२६/०३/२०१८ रोजीच्या आदेशाद्वारे जामीन अर्ज फेटाळला.

(क) याचिकाकर्त्याच्या बाजूने असणारा आक्षेपित कलम २३(१)(अ) खाली दिलेला दिनांक १०.१०.२०१७ रोजीचा आक्षेपित पूर्व मंजुरी आदेश (निशाण ब सुप्रा) रद्दबातल करून बाजूला ठेवण्यासाठी आणि परिणामी याचिकाकर्त्या विरुद्ध कासार वडवली पोलीस ठाणे, ठाणे मधील गुन्हा नोंदणी क्रमांक -१-१९०/२०१७ (निशाण अ सुप्रा) मधील आयपीसी चे कलम ३८४,३८६,३८७, सह ३४ आणि १२० ब तसेच एम सी ओ सी ए १९९९ चे कलम ३(१)(ii),३(२),३(४) आणि ३(५) मधून उद्भवलेली विशेष एमसीओसीए केस क्रमांक २४/२०१७ रद्दबातल करण्यासाठी आणि दिनांक २९/११/२०१७ रोजी चे आरोपपत्र(निशान फ सुप्रा) जिथे पर्यंत त्याने एमसीओसीए चे कलम ३(१)(ii),३(२),३(४), आणि ३(५) आव्हानित केले आहेत.

(ड) न्यायाच्या हिताच्या दृष्टीने योग्य अटीं घालून याचिकाकर्त्याला स्वातंत्र्य द्यावे;

(इ) या माननीय न्यायालयाला योग्य व योग्य वाटेल अशा योग्य अटी व शर्तींवर या अंतरिम जामिन अर्जाचा त्वरित अंतिम निपटारा होईपर्यंत याचिकाकर्त्यास अंतरिम / तात्पुरत्या अंतरिम टप्प्यावर, कासारवडवली पोलिस स्टेशन, ठाणे येथे दाखल करण्यात आलेल्या गुन्हा नोंदणी क्रमांक - १-१९०/२०१७ प्रमाणे विशेष मोक्का प्रकरण क्रमांक-२४/२०१७ मध्ये कोठडीतून मुक्त केले जाऊ शकते.

३.१ मोक्का कलम २३ (१) (अ) च्या उल्लंघनाला आव्हान देणाऱ्या रिट याचिकेतील आणि मोक्काच्या कलम २१ (४) मधील तरतुदी रद्द करण्याची आणि जामिनावर मुक्त करण्यासाठी घातलेल्या दुहेरी अटी घटनाबाह्य आणि भारतीय राज्यघटनेच्या कलम १४ आणि २१ चे उल्लंघन करणारे असल्याचे घोषित करण्याच्या विनंती वर संबंधित आक्षेपार्ह आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाने नियम जारी करण्याचे निर्देश दिले आहेत. त्यामुळे प्रलंबित रिट याचिकेत वरील दोन तरतुदींच्या घटनात्मकतेचा उच्च न्यायालयाने अद्याप विचार केलेला नाही. मात्र, या निर्णयाला आव्हान देणाऱ्या रिट याचिकेत वरील दोन तरतुदींचा विचार करून उच्च न्यायालयाने मोक्काच्या तरतुदी लागू करण्यासाठी अतिरिक्त पोलिस आयुक्तांची मान्यता/मंजुरी आणि या टप्प्यावर पुराव्यांचे सविस्तर मूल्यमापन करण्याची आवश्यकता नसली तरी आणि जणू उच्च न्यायालयानेही विचार केला आहे. सीआरपीसी कलम ४८२ अंतर्गत मिळालेल्या अधिकारांचा न्यायालय वापर करत होते आणि/किंवा आरोपमुक्तीच्या अर्जावर विचार करता, उच्च न्यायालयाने असे निरीक्षण नोंदवले आहे की अतिरिक्त पोलिस आयुक्तांनी दिनांक-१०/१०/२०१७ रोजी मोक्काच्या तरतुदींच्या अंमलबजावणीस मान्यता देण्याचा जो आदेश दिला आहे, तो मनोपयोजना न करता केल्यामुळे आहे.

त्यानंतर तसे केल्यानंतर आणि रिट याचिका स्वीकारताना वरील दोन तरतुदींना आव्हान देत, उच्च न्यायालयाने गुन्हा नोंदणी क्रमांक-१-१९०/२०१७ मुळे उद्भवलेल्या विशेष एमसीओसी क्रमांक-२४/२०१७ मध्ये उत्तरवादी -आरोपींना जामिनावर सोडण्याचे निर्देश देऊन अंतरिम दिलासा दिला आहे. त्यामुळे उच्च न्यायालयाने जामिनाचा

दिलासा दिला आहे, जो उत्तरवादी - आरोपींना जामीन अर्जात विद्वान एकल न्यायाधीशांसमोर मिळू शकला नाही.

४. उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने उत्तरवादी - आरोपींना जामिनावर सोडण्याच्या तेही अंतरिम दिलासा देत दिलेल्या आक्षेपार्ह निर्णयावर आणि आदेशावर नाराज आणि असमाधानी झाल्याने राज्य सरकारने सध्याच्या अपिलाला प्राधान्य दिले आहे.

५. अपीलकर्ता - सरकारच्या वतीने उपस्थित असलेले विद्वान वकिलांनी जोरदारपणे युक्तिवाद केला आहे की या प्रकरणातील तथ्ये आणि वस्तुस्थितीत, उच्च न्यायालयाने उत्तरवादी - आरोपींना जामिनावर मुक्त करण्याची गंभीर चूक केली आहे आणि ती देखील अंतरिम दिलासा देऊन.

५.१ असा युक्तिवाद करण्यात आला आहे की,उच्च न्यायालयाने आरोपींना जामिनावर मुक्त करताना, आरोप केलेल्या गुन्ह्यांच्या गंभीरतेचा अजिबात विचार केलेला नाही. हे सादर केले जाते की उच्च न्यायालयाने देखील योग्य रीतीने प्रशंसा केली नाही आणि या वस्तुस्थितीचा विचार केला नाही की यापूर्वी तपशीलवार निकाल आणि आदेशाद्वारे विद्वान विशेष न्यायाधीश/ मकोका न्यायाधीशांनी जामीन अर्ज फेटाळला आणि त्यानंतरही आरोपीने उच्च न्यायालयासमोर जामीन अर्ज करण्यास प्राधान्य दिले , ज्याची सुनावणी विद्वान एक न्यायाधीशांनी केली आणि विद्वान एक न्यायाधीश आरोपीला जामीनावर मुक्त करण्यास इच्छुक नसल्यामुळे संबंधित पक्षकारांसह संबंधित पक्षकारांच्या बाजूने उपस्थित असलेल्या विद्वान वकिलांचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर आरोपीने माघार घेतली. हा जामीन अर्ज आणि त्यानंतर मोक्काच्या तरतुदींना आव्हान देण्याच्या नावाखाली उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठासमोर

रिट याचिका दाखल केली आणि अंतरिम दिलासा देण्याची विनंती केली जी दुर्दैवाने उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने मंजूर केली आहे.

५.२ असे सादर करण्यात आले आहे की, तपासाअंती तपास यंत्रणेने आरोपींविरुद्ध सविस्तर आरोपपत्र दाखल केले आहे, ही वस्तुस्थिती उच्च न्यायालयाने अजिबात विचारात घेतली नाही.

५.३ असे सादर करण्यात आले आहे की, मेसर्स नीहारिका इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रा. लि.विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार आणि इतर (फौजदारी अपिल क्रमांक ३३०/२०२१ न्यायनिर्णय दिनांक - १३/०४/२०२१ रोजीचा) या प्रकरणातील या न्यायालयाच्या निर्णयाच्या पार्श्वभूमीवर उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आरोपींना अंतरिम दिलासा देऊन जामिनावर मुक्त करणे हे कायद्याने न टिकण्याजोगे आहे.

५.४ असे सादर केले जाते की उच्च न्यायालयाने अशाप्रकारे अपरिहार्य आदेशाद्वारे मोक्का अंतर्गत गुन्ह्यांसाठी आरोपीची अक्षरशः निर्दोष मुक्तता केली आहे आणि ती देखील अंतरिम टप्प्यावर. असे सादर करण्यात आले आहे की अंतरिम टप्प्यावर, उच्च न्यायालयाने मोक्का चे आवाहन करणाऱ्या योग्य प्राधिकरणाने दिलेली मान्यता/मंजुरी बाजूला ठेवली आहे, जी असमायोचीत आणि अकाली आहे.

५.५ असे सादर केले जाते की तपास यंत्रणेने गोळा केलेले पुरेसे पुरावे अभीलेखावर होते, जे आरोपपत्राचा भाग होते की उत्तरवादी - आरोपी शस्त्रे, माहिती खरेदी च्या खर्चासाठी निधीची व्यवस्था करतो आणि तो संघटित गुन्हेगारी टोळीचा सक्रिय सदस्य आहे.

६. वरील युक्तिवाद करताना प्रस्तुत अपीलाला परवानगी द्यावी, अशी विनंती केली जाते.

७. सध्याच्या अपिलाला उत्तरवादी - आरोपींच्या वतीने बाजू मांडणारे विद्वान वरिष्ठ वकील श्री सिद्धार्थ दवे यांनी विरोध केला आहे.

७.१ या प्रकरणातील वस्तुस्थिती आणि परिस्थिती पाहता आणि अभिलेखावर उपलब्ध असलेल्या पुराव्याचा विचार करून आरोपींवर मोक्का अंतर्गत खटला चालविण्याची परवानगी कायद्याने चुकीची असल्याचे उच्च न्यायालयाने योग्यच म्हटले आहे. मोक्काच्या तरतुदी लागू करण्यासाठी कोणतेही ठोस पुरावे नाहीत, असे उच्च न्यायालयानच्या निदर्शनास आणून दिले आहे. त्यामुळे उच्च न्यायालयाने आरोपीची जामिनावर सुटका केली आहे.

७.२ असा युक्तिवाद करण्यात आला आहे की उत्तरवादीची २०१९ मध्ये उच्च न्यायालयाने जामिनावर मुक्तता केली असून दोन वर्षांहून अधिक काळ लोटला आहे, आणि आरोपीने जामीन देताना स्वातंत्र्याचा गैरवापर केल्याचा कोणताही आरोप नाही. त्यामुळे राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १३६ अन्वये मिळालेल्या अधिकारांचा वापर करून उच्च न्यायालयाने दिलेला जामीन रद्द करू नये, अशी विनंती करण्यात आली आहे.

८. आम्ही संबंधित पक्षकारांच्या वतीने बाजू मांडणारे विद्वान वकिलांचे युक्तिवाद सविस्तर ऐकले आहेत.

९. सुरुवातीला, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की उत्तरवादी - आरोपींवरील आरोप अत्यंत गंभीर स्वरूपाचे आहेत म्हणजेच दंडसंहितेच्या कलम ३८४, ३८६, ३८७ आणि सह कलम ३४ अंतर्गत गुन्हे आहेत. अभिलेखावरील सामग्रीचा विचार करून तपास यंत्रणेने मोक्काच्या

तरतुदीचा वापर केला आहे. तपासानंतर आरोपींविरुद्ध आयपीसी तसेच मोक्का अंतर्गत गुन्ह्यांसाठी आरोपपत्र दाखल करण्यात आले आहे. या आक्षेपार्ह आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आरोपींची जामिनावर सुटका केली आहे, तीही अंतरिम दिलासा देऊन. या न्यायालयाने निर्णयाच्या वर्गवारीत घालून दिलेल्या कायद्यानुसार, खंडपीठाने आरोपींना अंतरिम दिलासा देऊन जामिनावर सोडायला नको होते [मेसर्स निहारिका इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रायव्हेट लिमिटेड विरुद्ध महाराष्ट्र सरकार आणि इतर प्रकरणात या न्यायालयाचा निर्णय पहा (फौजदारी अपील क्रमांक ३३०/२०२१ न्याय निर्णय दिनांक १३/०४/२०२१ रोजीचा)]

९.१ हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की आरोपींना जामिनावर सोडताना ते देखील अंतरिम दिलासा देऊन उच्च न्यायालया यांनी आरोपींवर आरोप केलेल्या गुन्ह्यांच्या गांभीर्याचा अजिबात विचार केला नाही. तपासाअंती उत्तरवादी - आरोपी मटका व्यवसाय चालवत असल्याचे निष्पन्न झाले आहे; छोटा शकील आणि त्याच्या टोळ्यांना निधी पुरवत आहे; आरोपी शस्त्रे खरेदी, माहिती या खर्चासाठी निधीची व्यवस्था करत आहे आणि तो संघटित गुन्हेगारी संघटनेचा सक्रिय सदस्य आहे. अपरिहार्य आदेशाद्वारे, उच्च न्यायालयाने असे निरीक्षण नोंदवले आहे की अभिलेखावर कोणतेही पुरावे नसल्यामुळे मोक्काच्या तरतुदी लागू करण्याची परवानगी विधी मान्य नाही आहे. त्यामुळे उच्च न्यायालयानेही आयपीसी अंतर्गत इतर गुन्ह्यांच्या संदर्भात आरोपांचा अजिबात विचार केलेला नाही. मोक्काच्या तरतुदींवर खटला चालवण्याच्या/आवाहनाच्या मंजुरीच्या अंतरिम आराम टप्प्यावर असे निरीक्षण देखील आवश्यक नव्हते. अक्षरशः उच्च न्यायालयाने अंतरिम दिलासा देण्याच्या टप्प्यावर मोक्का

अंतर्गत गुन्ह्यासाठी आरोपीची निर्दोष मुक्तता केली आहे आणि मोक्का मधून उत्तरवादीला मुक्त करून अंतरिम टप्प्यावर अंतिम दिलासा दिला आहे, जो पूर्णपणे अनुज्ञेय आहे.

९.२ हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की तपशीलवार निकाल आणि आदेशानुसार, विद्वान विशेष न्यायाधीश/मोक्का यांनी आरोपींना जामिनावर मुक्त करण्यास नकार दिला. त्याला आरोपींनी उच्च न्यायालयात आव्हान दिले. आरोपीने दाखल केलेल्या जामीन अर्जावर विद्वान एकल न्यायाधीशांनी सुनावणी घेतली. विद्वान एकल न्यायाधीश आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्यास इच्छुक नव्हते आणि म्हणून आरोपींनी जामीन अर्ज काढून घेतला आणि त्यानंतर उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठासमोर मकोका कायद्याला आव्हान देण्याच्या नावाखाली रिट याचिका करण्यास प्राधान्य दिले आणि वरील बाबी लक्षात न घेता , विभागीय उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने आरोपीला अंतरिम दिलासा देऊन जामिनावर मुक्त केले, अन्यथा विद्वान एकल न्यायाधीशासमोर आरोपीला जामीन मिळू शकला नाही आणि त्याने जामीन अर्ज मागे घेतला. वरील प्रकाराला आरोपीने जाणून बुजून आपल्यासारखा न्याय निर्णय मिळवण्यासाठी ठराविक न्यायालयाची निवड करणे आहे असे म्हणता येईल जे अत्यंत चुकीचे आहे आणि ज्याला मान्यता देता येणार नाही. या आधारावरही आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्याचा अधिकार नाही आणि उच्च न्यायालयाने आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्याचा दिलेला अपरिहार्य आदेश रद्द बातल करून रद्द करणे योग्य आहे.

१०. आत्तापर्यंत उच्च न्यायालयाने दिलेल्या आदेशानुसार आरोपीची सन २०१९ मध्ये जामिनावर मुक्तता झाली आहे आणि त्यानंतर त्याला जामिनावर मुक्त करून दिलेल्या स्वातंत्र्याचा गैरवापर केलेला नाही, त्यामुळे संबंधित अपरिहार्य आदेश रद्द केला जाऊ शकत

नाही आणि जामीन रद्द केला जाऊ शकत नाही, असा युक्तिवाद आरोपींच्या वतीने करण्यात आला आहे. आरोपीची जामिनावर मुक्तता करण्याचा अपरिहार्य आदेश रद्द करणे आणि स्वातंत्र्याचा गैरवापर केल्याप्रकरणी आरोपीचा जामीन रद्द करणे इत्यादी निर्णयाच्या वर्गवारीत या न्यायालयाने घालून दिलेल्या कायद्यानुसार दोन्ही वेगवेगळ्या पायावर उभे राहतील आणि वेगवेगळे निकष लागू होतील. हा जामीन रद्द करण्याचा प्रश्न नसून आरोपीला जामिनावर मुक्त करण्याचा न्यायालयाने दिलेला चुकीचा आदेश रद्द बातल ठरवण्याचा आणि रद्द करण्याचा प्रश्न आहे.

११. वरील बाबी लक्षात घेता आणि वर नमूद केलेल्या कारणांमुळे सध्याचे अपील यशस्वी होते. उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने फौजदारी रिट याचिका क्रमांक ४६३९/२०१८ मध्ये दिनांक २९/०१/२०१९ रोजी दिलेल्या आदेशात उत्तरवादी - आरोपींना विशेष एमसीओसी क्रमांक २४/२०१७ संदर्भात जामिनावर मुक्त करण्यात आले आहे. कासारवडवली पोलिसात दाखल करण्यात आलेला गुन्हा नोंदणी क्रमांक १-१९०/२०१७ २०१७ हा रद्द करण्यात आला आहे. परिणामी, उत्तरवादी - आरोपीला तात्काळ आत्मसमर्पण करण्याचे आणि खटल्याला सामोरे जाण्याचे निर्देश दिले जातात. उत्तरवादीने तात्काळ आत्मसमर्पण न केल्यास संबंधित न्यायालयाने अजामीनपात्र वॉरंट जारी करून त्याची उपस्थिती निश्चित करावी. त्यानुसार सध्याचे अपील मंजूर केले जाते.

अपील मंजूर.

Xxxxxxxxx

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X